

KJAK

Góði løgmaður

Ása Johannesen
gudloysingur

Í dag fingi vit vitjan av tveimum fittum ungum Jehova Vitnum. Vit bjóðaðu teimum innar, men ávaraðu um, at vit altso ikki trúgva upp á Guð. Tískil var vandi fyri, at tær tiskil kanska ikki fingi so nógv burturúr at tosa við okkum. Hetta

var í lagi við teimum, so vit drukku kaffi saman og prátaðu eina løtu. Onnur undraði seg um, at vit ikki vóru trúgvandi, tí so at siga allir føroyingar eru kristnir. Ja, søgdu vit, vit kenna okkum eitt sindur uttanfyri.

Men hvussu skal ein føla seg heima í sínum egna landi, tá eins løgmaður til dømis sigur (tikið frá aktuelt.fo):

“*Tað er ongantíð so týðningarmikið sum nú, at vit verja okkara kristnu virði, at vit verja krossmerkið, at vit verja krossin.*”

og

“*Vit skula verja okkara kristnu virðir so nógv betri,*

enn nógv av hinum lond-unum tora og púra standa fast við, at tað, ið vit byggja okkara land upp við, tað eru teimum kristnu virðinum. Og ongum øðrum.”

Vil tað siga, at vit, sum ikki taka undir við, at okkara land skal byggjast á kristin virði, eru óynskt? Kundi tú hugsað tær, at vit fluttu av aftur landinum, júst heimkomin við dýrari útbúgving í sekkinum? Hví heldur tú tað vera í lagi, at útihýsa øllum í okkara samfelag, sum ikki taka undir við júst tíni trúgv? Eg veit fyri vist, at ikki bert gudloysingar, men eisini fólk av øðrum átrúnaðum enn kristnum finnast í Føroyum. Skulu hesi eisini

kenna seg óynskt? Kundi tú hugsað tær, at tey øll rýmdu av landinum? Heldur tú, at rætti mátin at vera føroyingur uppá, er at verja ein kross? Tí eg kann gott fortelja tær, at mær dámar ikki, at tú soleiðis fær meg at føla meg sum ein “ikki rættan føroying”.

Veitst tú, hvat eg haldi vit skulu verja? Vit skulu verja fólkaræðið. Vit skulu varðveita okkara samkenslu. Vit skulu berja okkara fremmandahatur niður. Vit skulu vera besta land í verðini at búgva í – fyri øll. Hesi virðini eru ikki kristin. Tey eru menniskjanslig.

Stuðul til politiskt virksesemi

Zakarias Wang

Nú hevur Tjóðveldi sett uppskot fram um at almenningurin skal fáa at vita, hvussu tey, sum stilla upp til val, figgja sítt virksesemi.

Hetta er eitt sera gott uppskot, tí viðgerðin av tí fer at fáa eitt harðliga til trongt orðaskifti í gongd.

Teir fornu grikkar søgdu sum kunnugt, at val vóru ódemokratisk, tí tá veljast skuldi, høvdu tey ríku møguleika fyri at ávirka tey minni ríku sær til fyrimuns. Tey kundu eitt nú løna monnum fyri at fara út á geilar at rópa, at eitt ávíst valevni var vert at velja. Harvið fingi vit eitt ting, har tey ríku ráddu, og henda skipan var ikki eitt demokrati, fólkaræði, men eitt aristokrati, ríkmannaræði.

Fyri at skerja fyrimunirnar hjá teimum ríku fingi vit í nútíðar demokratium eina skipan við meirilutavali í einmannavaldøllum. Høvdu vit havt hana í Føroyum, so hevði hvørt valdømi havt umleið 1000 veljarar, og tann sum fekk flestar atkvøður var valdur. Hesir fáu veljarar kendu persónliga valevnið, og tað stóð teimum til svars. Hetta er tann skipan sum vit hava í teimum stóru demokratisku londunum, ikki bert í

Stórabretlandi, men eisini í USA og India. Sjálvandi slepst ikki undan at pengarnir hava vald. Ein kanning í USA vísti herfyri, at í umboðsmannatinginum, har 435 limir skulu veljast, vóru tað bert 5 av teimum valdu, sum høvdu nýtt færri pengar í valstriðinum enn mótvalevnið. Men tað ber so til at vinna á kapitaláhugamálunum.

Nú hava vit ikki hesa skipan, men hava gjørt alt landið til eitt valdømi. Royndirnar higartil hava prógvað, at pengarnir í enn størri mun eru avgerandi fyri, hvør ið verður valdur. Tað hoyrist um tingmenn, sum hava ofrað eina hálva millión fyri ein tingsess.

Higartil hevur skaðin ikki verið serliga stórur. Men tá tað hoyrist um heim, at tað ber til at keypa sær tingsessir í Føroyum, so kunnu stórar vanlukkur standast av tí.

Vit kunnu ið hvussu er siga, at longu sum er, hava pengarnir stórt vald í føroyskum politikki. Hetta hava danir gjørt sær dælt av.

Vit hava nakrar flokkar í Føroyum, sum koma til valdið við at føra fram, at vit skulu taka við ólógligum donskum pengum. Talan er um eina milliard krónur um árið. Við at seta fram hesa útsøgn fáa teir atkvøður. Vit kunnu siga, at danir gjalda næstan 70.000 krónur fyri hvørja atkvøðu, sum hesir flokkar fáa.

Hetta kundi verið vert at fingið viðgjørt nærri, og nú hol er sett á búldin er øll orsök til at fegnast. Tað verður spennandi at siggja viðgerðina av hesum máli.

Stutt ummæli við associatiónum

Heri Mohr

Í hesum døgum er ein stuttlig og gevandi løta í Sjónleikarhúsinum, tí har verður skemtileikurin hjá Dario Fo *Vit eiga ikki eitt oyra, vit lata ikki eitt oyra framfördur*. Hóast leikurin varð spældur í Føroyum í 1979, ger tað ongan mun. Hann tolir so ruddiliga at verða sæddur aftur nú við týðing og leikstjórnað av Hans Tórgarð. Leikarar eru: Hjálmar Dam (Giovanni), Ria Tórgarð (Antonia), Sissal Hjaltalin (Margherita), Jákup Dahl (politistur, karabiniere, líkberari, sergentur og pápi Giovanni) og Rói Næss (Luigi).

Leikurin er so væl uppsettur og so væl spældur, at øll, ið hava stundir, áttu at unt sær ta løtuna í Sjónleikarhúsinum í skellilátri. Hesin látur, sum, tá ið hann er sodnaður, setur okkum álvarsamar spurningar: hvørji og hvussu eru vit? Tá ið á stendur. Eitt nú av penganeyð.

Tit 5, sum høvdu 9 leikpartar: tillukku.

Giovanni og Antonia eru meistarliga væl spæld. Við teirra øsing standa tey ikki aftan fyri Basil og Sybil í skemtileikinum Fawltý Towers. Jákup Dahl við 5 rollum, eitt frálíkt avrik ikki minst sum líkberarin. Og hjúnini Margherita og Luigi. Øll, uttan undantak, sýndu framúr góðan sjónleik.

Umsetingin hjá Hans Tórgarð er framd í einum góðum, livandi føroyskum máli. Tað ger sítt til, at *Vit eiga ikki eitt oyra, vit lata ikki eitt oyra* er verdur at siggja og hoyra.

Føroyingar hava spælt sjónleik kanska í meira enn 200 ár, og fyri 125 árum síðani fóru vit at skriva og framføra sjónleikir á føroyskum máli.

Sjónleikarhúsið í Havn varð bygt í 1926 við mynd av Rasmus Effersøe (1857-1916) yvir leikpallin. Tað hevur eina nevnd – sjálvboðið arbeiði og alla æru vert. Sjónleikarhúsið fekk ómetaliga stóran týðning fyri mentanarlívið í Havn og í Føroyum í heila tikið. Hóast Sjónleikarhúsið ikki tykist at hava nakran góðan í dag uttan nevndina, so er tað har, at ondin hjá Rasmus Effersøe, Kristin í Geil, William Heinesen, Jákup Zahle, Hans Andr. Djurhuus, Rikard Long (hann umsetti Holberg til føroyskt), í nýggjari tíð Eyðun Johannessen og fleiri øðrum andar.

Annars varð sjónleikarfelagið, ”Den dramatis-

ke forening i Thorshavn” stovnað í 1892. Stýrisnevndin fyri hetta nýggja sjónleikarfelag vóru: Sorenskrivarin, Rasmus Effersøe (ein av teimum 9, ið tóku stig til Jólafundin 1888), Georg Long (pápi Rikard Long) og lærarin Chr. Ludvig Johannesen (ein av teimum 9). Felagið helt til í Havnar Klubba, sum varð stovnaður í 1799. 28. januar 1892 varð sjónleikarasalurin vígdur við sjónleikinum ”Magnus,” fólkalívsmýnd í trimum pørtum av Rasmus Effersøe og ”Fastelavensgildet” av Erik Bøgh. (1822-1899, skald, komponistur, sjónleikarhússtjóri, skrivaði fleiri skemtileikir, blaðstjóri o.a.). ***
Tað má haldast, at Tórshavnar býráð framdi okkara býi og Føroyum í síni heild eina bjarnartænastu, tá ið tað fyri kortum viðtók, at eitt sjónleikarhús skal byggjast á Skálatrøðni. Hetta er heilt burturvið og harmonerar

ikki við góða, føroyska mentan.

Býráðið átti at broytt sína ætlan og í staðin fyri gjørt eina 10-ára játtan til umbygging og dagføring av Sjónleikarhúsinum. Við eini slíkari játtan kundi býráðið útvegað figging til bjarging av okkara gamla sjónleikarhúsi, meðan tíð er. Tað hevði ikki verið órímlígt, at eisini løgtingið luttók í bjargingini av Sjónleikarhúsinum, okkara dýrabaru, nostalgisku mentanarperlu.

Í Nørregade í Keypmannahavn er eitt 157 ára gamlt sjónleikarhús, Folke-teateret, sum, hóast Det kongelige Teater – 266 ára gamalt – og fleiri onnur sjónleikarhús eru í býnum, verður væl og virðiliga hildið í gomlum stíli og nógv brúkt og vitjað.

Slíkt sømir seg mentaðum fólki.

Skeinkiloyvini í høvuðsstaðnum ikki opin á nátt

Svenning av Lofti

Tað var ikki stuttligt at lurta eftir frágreiðingini frá lögregluni, sum segði frá

ófriði og bardøgum. Løg-reglan mátti fara at skilja fólk sundur, sum vóru farin til hendurs. Hetta er lagið so gott sum hvørt einasta vikuskifti. Orsøkin er hin sama mestsum hvørja ferð:

Rúsdrekka. Er stundin ikki komin at steðga skeinking út á náttina? Eg haldi, at Tórshavnar býur, býarstýrið kann ikki lata hetta um seg ganga longur. Mong foreldur høvdu glett seg

um, at skeinkistøðini, í øllum førum, ikki fingi loyvi at hava opið so seint. Sum nú er, er náttarlívið ein skomm fyri umdømi av høvuðsstaði okkara.